

Заснаваная ў 1906. Адноўленая ў 1991. Выходзіць у пятніцы

Падарункі да 10-годзьдзя

Масква дала болей, чым Цапф.

старонка 2

Пад аранжавымі сьцягамі

Украіна: прэзыдэнцкая кампанія Юшчанкі

старонка 6

Мілья падрабязнасьці

Зь непублічнага жыцьця беларускага войска.

старонка 9

Грошы бягуць у сталіцу

Агляд рынку нерухомасьці.

старонка 8

Бацька палавіны нацыі

«Пару гадоў да ўвацарэньня Лукашэнка існавала маса палітычных інтарэсаў, скіраваных на рэстаўрацыю савецкае спадчыны, якія не былі належным чынам прадстаўлены на палітычным полі. Нездарма Сакрат Яновіч успрымаў Менск пад бел-чырвона-белымі сьцягамі як горад пад беларускай акупацыяй. Лукашэнка выкарыстаў гэта для ўласных палітычных мэтаў». Гутарка з Валерам Булгакавым. Старонка 3.

Маўчаньне травы

Дзесяцігодзьдзе — яшчэ больш умоўны адрэзак гісторыі, чымся, напрыклад, стагодзьдзе. Тым ня менш, здараюцца супадзеньні ў часе, якія нібы самі па сабе вымушаюць праводзіць нейкія паралелі. Дзесяць гадоў таму памёр вялікі правадыр карэйскага народу, гарача любімы кіраўнік КНДР... Эсэ Віталія Тараса. Старонка 5.

Арыфмэтыка дыктатуры

1994—2004: 4800 затрыманых, 55 палітычных крымінальнікаў. «НН» падлічвае. Старонка 3.

Дзесяць год тэатру

Дзесяць гадоў таму, 20 ліпеня 1994 году, Аляксандар Лукашэнка прынёс прысягу ў якасьці прэзыдэнта. Тэма нумару — старонкі 3—5.

Дык падпісвайся!

«Наша Ніва» — незалежная крыніца інфармацыі і грунтоўны аналітык беларускага і міжнароднага жыцьця. «Наша Ніва» — гэта 16 старонак без чужога слова штотыдзень. Падпісны індэкс 63125. Падпіску прымаюць па пошце, а ў Менску — і на шапікі «Белсаюздруку». Цана на месяц — 2700 рублёў на поштах або 2500 рублёў на шапікі «Белсаюздруку». Гэта абыдзеца нашмат таньней, чым купляць ураздроб.

Басовішча

23—24 ліпеня ў Гарадку пад Беластокам — юбілейны фэст беларускага року.

Арганізоўваецца паездка: тэл. 649-08-88, 766-24-25, 400-67-74.

Дзесяць дасягненняў Аляксандра Лукашэнкі

Эканамічны рост

Крытыкі: «Вынік спрыяльнай кан'юнктуры, рост адбываецца ва ўсіх краінах СНД, незалежна ад таленту іхніх кіраўнікоў. У Беларусі затое не праведзена мадэрнізацыя эканомікі, не рэфармаваны адносіны ўласнасці».

Стабільнасць

Крытыкі: «Гэта слова, якое нічога ня значыць. Што, у Літве ці Фінляндыі нестабільнасць? Гэта фасад, за якім масава парушаюцца правы чалавека, калі асоба бяспраўная перад сыстэмай, а сама сыстэма ў доўгатэрміновым плане няўстойлівая, бо не грунтуюцца на праве і прыватнай уласнасці».

Добраўпарадкаванне і чысціня

Крытыкі: «Паказуха і безгустоўнасць».

Захаванне незалежнасці

Крытыкі: «Насуперак ягонай волі. Міжнародная ізаляцыя і адсутнасць шанцаў на ўваходжанне ў Эўразвяз, без чаго краіна застаецца на задворках».

Нізкая карупцыя

Крытыкі: «Гэта не заслуга Лукашэнкі, а нацыянальная асаблівасць».

Сацыяльная абароненасць

Крытыкі: «Дэградацыя і сьпіванне, асабліва вясковага насельніцтва, набылі нечуваныя памеры. Упершыню ў Беларусі сталі піць больш, чым у Расеі».

Фармаванне ўласнае палітычнае эліты

Крытыкі: «Лукашэнка раскалоў грамадства, дзельці людзей на сваіх і чужых, пашырае хамства і нецярпнасць».

Поспехі ў спорце

Крытыкі: «Наадварот, спорт не атрымаў саліднай базы і спонсараў. А якое Лукашэнка мае дачыненне да генэтычнага патэнцыялу волатаў-беларусаў?»

Міжнароднае паўнамоцтва

Крытыкі: «А ў Беларусі і так ніколі не было міжнароднага канфлікту. Затое ніколі раней не шальмаваліся нацыянальная мова і культура».

Захаванне ўсеагульнай адукацыі

Крытыкі: «Павелічэнне адрыву ад перадавых краін, зніжэнне прэстыжу адукацыі, заняпад сярэдняй школы».

АНАТОЛЬ КЛЯШЧУК

Бацька палавіны нацыі

Хто такі гэты Лукашэнка, які пратрымаўся на версе 10 гадоў?

З аднаго боку, у яго ёсць эўрапейскія прававыя інстынкты, якія дазваляюць Беларусі мець узровень карупцыі, роўны славенскаму. З другога боку, ён жыве паводле ўласных маральных нормаў, як такі сучасны Радзівон Раскольнікаў. У эканоміцы ён давёў сваю адносную эфектыўнасць, а ў культуры і палітыцы ён эгацэнтрычны фанатык улады, які бязлітасна знішчае любую альтэрнатыву, — гаворыць Валер Булгакаў, рэдактар часопісу "АКСЕ"».

«НН»: Ці можа сказаць, што Лукашэнка — вялікі няўдачнік, які ня змог рэалізаваць тое, што хацеў, — аднаўленне СССР — і змушаны быў ступіць людзям, якія гэтага не хацелі?

Валер Булгакаў: Лукашэнка — рэалізатар пэўных раней не асэнсаваных памкненняў грамадства. Калі браць этыкеткі, якія яму прыклеіваліся на розных этапах ягонага палітычнага шляху, ён не нацыянальны здраднік ці агент ФСБ, як думае Зянон Пазыняк, а хутчэй агульнанацыянальны правакатар, які справакаваў глябальны выбух дэструктыўнага патэнцыялу масавай сьвядомасці, які да таго часу загамуўваўся дзякуючы розным палітычным і інфармацыйным механізмам. Пару гадоў да ўвацарэння Лукашэнкі існавала маса палітычных інтарэсаў, скіраваных на рэстаўрацыю савецкае спадчыны, якія не былі належным чынам прадстаўленыя на палітычным

полі. Нездарма Сакрат Яновіч успрымаў Менск пад бел-чырвона-белымі сцягамі як горад пад беларускай акупацыяй. Лукашэнка як палітык, што ўжываў якасна новую рыторыку і прапаноўваў якасна новую канцэпцыю ўзаемадзеяння з публікай, выкарыстаў гэта для ўласных палітычных мэтаў, паспрабаваў увасобіць гэтыя палітычныя інтарэсы. А кожны лезунг ці тавар, попыт на які быў заўважаны і задаволены, траціць у сваёй рынкавай вартасці.

Акрэсленай жа праграмы палітычнага будаўніцтва ў Лукашэнкі ніколі не было. Найбольш ясную праграму ён меў у эканамічнай сфэры. І ў ёй дасягнуў найбольшых поспехаў. Ён даказаў, што нават пры аўтарытарызме можна дасягнуць эфектыўнага эканамічнага развіцця, калі пазьбець такіх негатыўных зьяваў, як карупцыя, алігархія і сацыяльнае расслабленне.

Працяг на старонцы 4.

Яўген Афонагель: «Ён увасабляе абсалютнае зло»

АНДРЭЙ ЛЯНКЕВІЧ

Самым зацятым праціўнікам Лукашэнкі і лукашызму зьяўляецца моладзевы рух «Зубр». Каардынатар «Зубра» Яўген Афонагель — жывая легенда арганізацыі. Яго затрымлівалі 25 разоў, садзілі, зьбівалі. Ён працягвае змагацца, калі іншым здаецца, што гэты камень нішто не зварухне.

«НН»: Чаму «Зубр» у такой радыкальнай апазыцыі Лукашэнку? Што для Вас абсалютна непрымальна ў ім?

ЯА: Тое, што ён імкнецца да аднаўлення таталітарнай савецкай сыстэмы, што ён не праводзіць эканамічных рэформаў, што вырывае нашу краіну з Эўропы і арыентуе толькі на ўсход, што парушаюцца правы чалавека, што няма падзелу ўлады, што адсутнічаюць перспэктывы для моладзі, што ў загоце нацыянальная мова і культура, а нацыянальная сымболіка забаронена. З Лукашэнкам у краіны няма будучыні. Бо лёс краіны ня можа залежаць ад аднаго чалавека. Моладзь зьяжджае за мяжу, і віна за гэта ляжыць на ўладзе.

«НН»: Многія зьмірыліся з тым, што Лукашэнка — гэта надоўга. Апазыцыя стомленая. «Зубр» — не?

ЯА: Мы верым, што сытуацыя можа быць зьменена. Гэта адбудзецца тады, калі большасць людзей паверыць, што яе можна змяніць. Нашы дзеянні накіраваныя на тое, каб абудзіць веру ў грамадстве, зламаць страх, знішчыць бязвер'е, калі большасць людзей не прымае дыктатуры, але лічыць, што яе немагчыма змяніць.

«НН»: Колькі людзей у «Зубры», якіх затрымлівалі больш за 10 разоў?

ЯА: Больш за шэсьцьдзесят.
«НН»: Не баіцеся, што ўсё намарна?
ЯА: Лукашэнка увасабляе абсалютнае зло для нашай краіны. А з абсалютным злом нельга прымірацца.

«НН»: Гэтыя 10 гадоў былі для гісторыі...

ЯА: ...10 гадамі, калі паўстаў моладзевы супраціў, калі тысячы маладых людзей зразумелі сваю адказнасць за лёс краіны і далучыліся да змаганьня з сыстэмай.

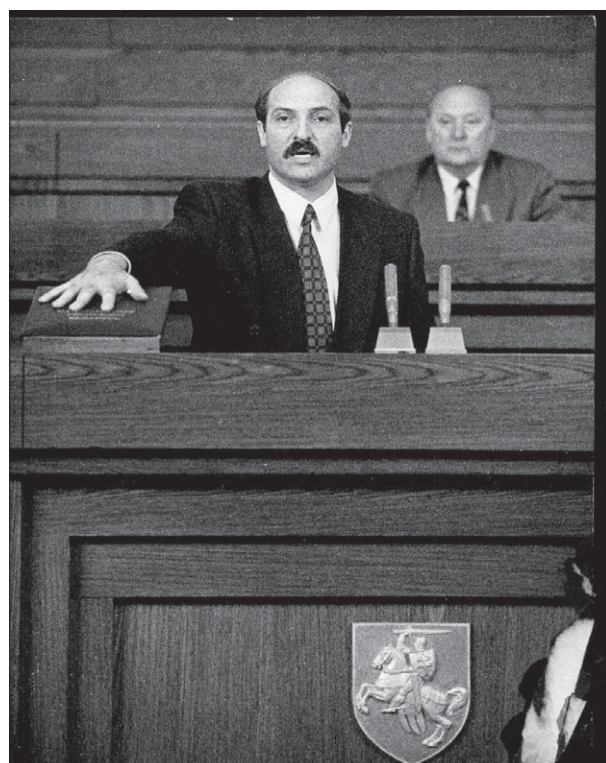
«НН»: Колькі яшчэ А.Лукашэнка будзе прэзыдэнтам, Ваш праноз?

ЯА: Калі апазыцыя аб'яднаецца, максимум, які ён пратрымаецца, — два гады.

Гутарыў МБ

REUTERS

Арыфмэтыка дыктатуры 1994—2004: 4800 затрыманых, 55 палітычных крымінальнікаў

Штогод у Беларусі адбываецца каля 60 тыс. грамадзянскіх працэсаў, каля 50 тыс. крымінальных. Колькасць адміністрацыйных правапарушэнняў, паводле статыстыкі Міністэрства ўнутраных спраў, сягае 5 млн штогод. Да суду даходзіць каля 300 тыс. выпадкаў, бо іх разглядаюць займаюцца яшчэ й адміністрацыйныя камісіі, а то і проста міліцыянты. Колькі з гэтых працэсаў маюць палітычную матывацыю?

Поўнай статыстыкі палітычных працэсаў не вядзе ніхто. Паводле ацэнкі Беларускага Хельсінскага камітэту, у 2003 г. на палітычна матываваных адміністрацыйных працэсах (пасля затрымання на мітынггах, пікетгах і пры раздачы ўлётак ды газэт) былі асуджаныя каля 110 чалавек. Прысуды — штрафы,

арышты, судовыя папярэджанні. Агульная ж колькасць затрыманых у 2003 г., паводле падлікаў «НН», складае 600 чалавек. Большасць адпускалі без працолаў.

Леташні год быў спакойным у палітычным сэнсе. Калі колькасць пацярпелых паводле палітычных матываў у ім узяць за мінімум, дык атрымаецца, што за 1996—2004 г. маем ня менш за 4800 затрыманых. Калі ж згадаць бурныя 1996-ы (вулічныя веснавыя акцыі), 1999-ы (калі адбываліся паралельныя прэзыдэнцкія выбары), 2001-ы (яшчэ адны выбары), то колькасць пацярпелых можа быць і большай.

Працяг на старонцы 4.

Маўчаньне травы

Віталь Тарас

Дзесяцігодзьдзе — яшчэ больш умоўны адрэзак гісторыі, чымся, напрыклад, стагодзьдзе. Тым ня менш, здараюцца супадзеньні ў часе, якія нібы самі па сабе вымушаюць праводзіць нейкія паралелі. Дзесяць гадоў таму памёр вялікі праводзь карэйскага народу, горача любімы кіраўнік КНДР таварыш Кім Ир Сэн. Яго месца заняў сын, проста любімы праводзь і кіраўнік Кім Чэн Ир. Такім чынам, дзесяцігодзьдзе перабываньня ва ўладзе Аляксандра Лукашэнкі ў Беларусі супала зь дзесяцігодзьдзем праўленьня таварыша Кім Чэн Іра.

Цікава, што дзесяць гадоў таму маскоўская «Общая газета» пад рэдакцыяй Ягора Якаўлева, зь якой я тады супрацоўнічаў, адмыслова завярстала мой матэрыял пра перамогу Лукашэнкі на прэзыдэнцкіх выбарах у адным блёку з матэрыялам пра Кім Чэн Іра. Ужо тады мала ў каго з журналістаў былі ілюзіі наконт прыроды будучага рэжыму, які зьбіраўся будаваць цалкам дэмакратычна абраны прэзыдэнт Беларусі.

Канечне, адрозьненні паміж двума рэжымамі былі й ёсьць. Яны відавочныя. Перадача ўлады ў спадчыну ўсё-такі бліжэйшая да сярэднявечнай сыстэмы ўлады, чымся, скажам, рэфэрэндумы. У КНДР, як раней у СССР, ёсьць толькі адна пануючая партыя, лідэр якой адначасова стаіць на чале дзяржавы. Ён і зьяўляецца адзіным і абсалютным, горача любімым народам кіраўніком. У Беларусі ёсьць некалькі партыяў, аднак ніводная не прадстаўлена ў парламэнце. Але ж галоўны кіраўнік, насамрэч, у краіны таксама адзін. У гэтым сэнсе, калі гаварыць пра парламэнцкую дэмакратыю, лік ва ўмоўным спаборніцтве паміж Беларусіяй і Паўночнай Карэяй застаецца 1:1.

У Беларусі не было таго страшэнага галадамуру, які напаткаў паўночных карэйцаў некалькі год таму (наша краіна прайшла праз голад у сярэдзіне 30-х гадоў мінулага стагодзьдзя). Дый травы беларусы не ядуць. У Беларусі, у адрозьненне ад КНДР, не забаронена прыватнае прадпрыемства. Але пэрыядычна саджаюць прадпрыемстваў за

краты гэтаксама ахвотна, як і ў Паўночнай Карэі. Праўда, там праз адсутнасьць сваіх давялося пасадзіць кітайскага бізнэсоўца, які быў асьмеліўся стварыць з дазволу Пхеньяну свабодную эканамічную зону. Няма, зразумела, нічога супольнага паміж ідэямі Чучхе (адзінства й працьвітаньне карэйскага народу пад мудрым кіраўніцтвам любімых праводзь) і беларускай дзяржаўнай ідэалёгіяй. Але ж ідэя «апоры на ўласныя сілы», перанятая Пхеньянам у кітайцаў за часамі Мао Цзэдуна, усё больш выразна чытаецца паміж радкамі выступаў галоўнага беларускага аратара.

І, нарэшце, галоўнае. КНДР сёньня застаецца, бадай, адзінай краінай, якая ня толькі выступае супраць палітыкі ЗША, але і адкрыта называе іх ворагам ды нават пагражае атамным бамбаваньнем. Пасьля адхіленьня ад улады Слабадана Мілошавіча й падзеньня рэжыму Садама Хусэйна Менск можа па праву прэтэндаваць на тое, каб заняць ключавое месца на пэўнай геапалітычнай восі. Толькі гэта ня Менск—Масква—Пэкін, аб чым марыў некалі беларускі прэзыдэнт, а Гавана—Менск—Пхеньян. Пхеньян, дарэчы, трэба было б паставіць на першае месца ў гэтым трохкутніку, паколькі толькі Паўночная Карэя мае пэўную колькасць ядзерных матэрыялаў і патэнцыйную магчымасьць вырабіць ядзерную зброю. Аляксандру Лукашэнку, як і Фідэлю Кастра, застаецца толькі горка шкадаваць з прычыны страчаных магчымасьцяў: Кастра — праз тое, што Саветы вывезлі свае ракеты з Кубы яшчэ ў 1961-м, Лукашэнку — дзеля вываду расейскіх ракет пасьля распаду СССР.

Некалі Аляксей Адамовіч сказаў пра СССР: «Верхняя Вольта з ракетамі». А што калі Савецкі Саюз распадаецца на некалькі Верхніх Вольтаў і не ва ўсіх застаюцца ракеты? Насамрэч нічога сьмешнага з гэтага ня выйшла. Бо самыя страшныя віды зброі — гэта імперская мэнталнасьць, прага ўлады й фрустрацыя ўладароў, якая непазьбежна выліваецца ў агрэсіўнасьць. Нядаўні вайсковы парад — чарговая ілюстрацыя да тэмы.

Цяпер шмат гавораць аб тым, што Злучаныя Штаты памыліліся (на-

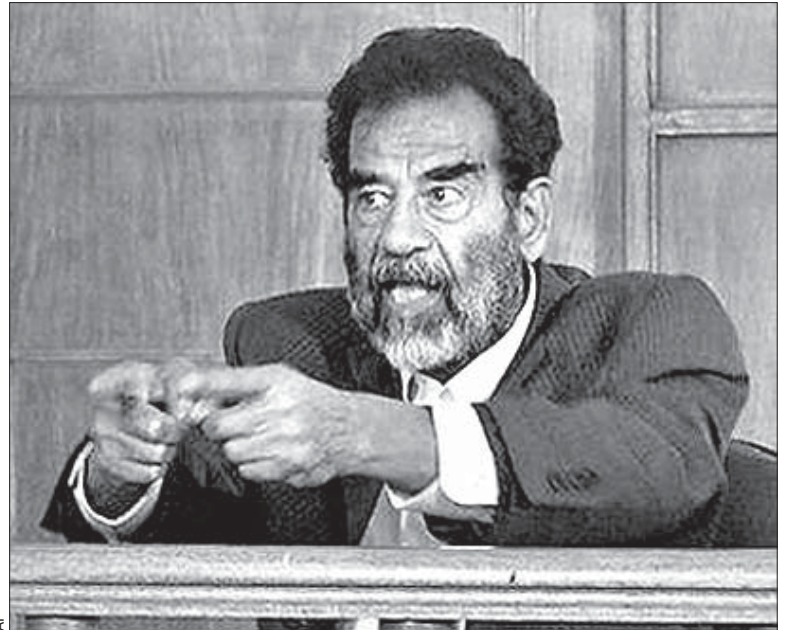
ўмысна ці не) у ацэнках ваеннага патэнцыялу Іраку, і ў першую чаргу — адносна наяўнасьці зброі масавага зьнішчэньня. Але нельга не згадаць, што Садам Хусэйн рабіў усё магчымае, каб Захад упэўніўся: Ірак мае такую зброю і без ваганьняў ужыве яе ў выпадку нападу праціўніка.

Ва ўмовах канфрантацыі з Захадам Садамава ўлада ўнутры краіны толькі мацавалася. Дзе ў выніку апынуўся Садам — вядома. Невядома толькі, якім будзе ягоны лёс і як павернецца далейшая гісторыя Іраку. Дый ЗША — таксама.

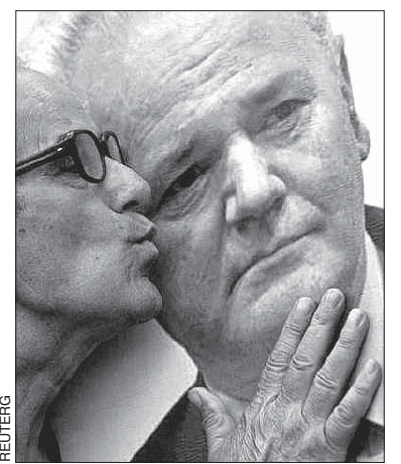
Калі былі прэзыдэнт Югаславіі Мілошавіч быў арыштаваны як ваенны злачынца, многія думалі, што Сэрбія хутка павернецца тварам да Захаду. Потым было забойства лідэра сэрбскіх дэмакратаў прэм'ера Джынджыча, шмат іншых невясёлых падзей. Сэрбія й Чарнагорыя ўсё яшчэ застаюцца далёкай ад інтэграванай Эўропы. А Мілошавіч і цяпер знаходзіцца пад трыбуналам, і заканчэньня працэсу над ім не відаць.

Але тут мы падыходзім ужо да зусім іншай праблемы: што рабіць з дыктатарамі пасьля дыктатуры? Камусьці здаецца, што лёс Хусэйна, Мілошавіча, а да гэтага Піначэта, а яшчэ раней — кіраўнікоў гітлераўскага Райху павінен паслужыць урокам для дыктатараў і ваенных злачынцаў ва ўсім свеце. Хачу ў гэтай сувязі згадаць назву кнігі выдатнага польскага публіцыста Караля Мал-

- Размовы наконт таго, будзе трэці тэрмін у беларускага кіраўніка ці ня будзе, пазбаўлены ўсялякага сэнсу. 10 гадоў — гэта ўжо бясконцасьць у палітыцы, а ў бясконцасьці межаў няма.

- Ні Хусэйн, ні Мілошавіч вінаватымі сябе ня лічаць. Яны самі абвінавачваюць і выкрываюць сваіх ворагаў у судзе.

цужынскага, які прысутнічаў на Нюрнбэрскім працэсе і напісаў пра яго вынікі. Кніга называлася «Злачынцы ня хочуць прызнаць сваёй віны». Заўважце, не «Трыюмф юстыцыі», не «Злачынства й пакараньне», не які-небудзь «Нюрнбэрскі эпілёг», урэшце. Аўтар проста канстатаваў: «Гітлераўскія злачынцы ня хочуць прызнаць сябе вінаватымі ні ў чым». І ў гэтым сутнасьць справы. Ні Хусэйн, ні Мілошавіч вінаватымі сябе ня лічаць. Наадварот, яны самі абвінавачваюць і, як ім здаецца, выкрываюць сваіх ворагаў у судзе. Што ж казаць пра тых дыктатараў, якія яшчэ на свабодзе? Напэўна, і Чаўшэску напярэдадні перавароту здавалася, што ён будзе кіраваць румынамі яшчэ вельмі доўга. Ніхто з дыктатараў яшчэ не адмаўляўся ад улады добраахвотна — толькі пад узьдзеяннем грубай сілы, знадворнай або ўнутранай.

Таму ўсе размовы наконт таго, будзе трэці тэрмін у беларускага кіраўніка ці ня будзе, пазбаўлены ўсялякага сэнсу. 10 гадоў — гэта ўжо бясконцасьць у палітыцы, а ў бясконцасьці межаў няма. Калісьці праўленьне Брэжнева здавалася бясконцым, а яно цягнулася ўсяго

- Сэрбія й Чарнагорыя ўсё яшчэ застаюцца далёкімі ад інтэграванай Эўропы.

17 год. Гітлер быў ва ўладзе ўсяго дванаццаць. Але, з другога боку, былі Франка й Салызар. Абодва кіравалі доўга й памерлі сваёй сьмерцю. Сваёй сьмерцю памерлі Сталін (праўда, тут у гісторыкаў ёсьць сумненьні) і Мао Цзэдун, Гейдар Аліеў, а таксама згаданы ўжо напачатку Кім Ир Сэн. Дарэмна было б шукаць тут нейкіх заканамернасьцяў. У дыктатараў, як і ў краін, бывае розны лёс. Адзінае, што не выклікае сумневу, дык гэта тое, што галоўным саўдзельнікам злачынстваў рэжыму выступае сам народ — да таго часу, пакуль ён захоўвае маўчаньне.

- Дзесяцігодзьдзе перабываньня ва ўладзе Аляксандра Лукашэнкі ў Беларусі супала зь дзесяцігодзьдзем праўленьня таварыша Кім Чэн Іра.

Парадоксы рынку нерухомасці

адлюстроўваюць сацыяльныя працэсы эпохі поэзія Лукашэнкі

У буйных гарадах значны адсотак насельніцтва — выхадцы з сяла, якіх карэнныя месціччы пагардліва называюць «калхознікамі». Называй як хочаш, але гэтая праслойка працягвае прырастаць новымі мігрантамі. Вёска згасае за кошт перамяшчэння працаздольнага насельніцтва ў гарады. Але сапраўдныя маштабы гэтай з'явы можна ацаніць толькі пры аглядзе рэгіянальных рынкаў нерухомасці.

Гульні дарослых прадпрымальнікаў

Было б няслушна сьцьвярджаць, што ў Беларусі рынак нерухомасці нецывілізаваны. Існуе толькі купка рыэлтарскіх кантор, якая ціха гуляе паміж сабою на нейкай імправізаванай пазабіржавай пляцоўцы, нахштальт таго піўняка, дзе збіраліся першыя нью-ёрскія брокеры.

Выбуховы ўздзям кошту жылля ў Менску можна растлумачыць досыць лёгка. Калі ў нармальнай сусветнай практыцы агенцтва нерухомасці пасля заключэння дагавору ацэньвае аб'ект і прадае яго, кладучы сабе ў кішэнь 5—6% камісійных, у беларускім рыэлтынгу звычайна пачынаюць «канструктыўны дыялог» з уласнікам жылля, якое прадаецца, з абяцанкам прадаць нерухомасць па найдаражэйшай цане. Рэальны кошт аб'екту не цікавіць ані прадаўца, ані агенцтва. Вядома, зверху яшчэ накідваюцца камісійныя, у выніку гэтыя фактары і ўплываюць на рост цаны.

У сваю чаргу, прадавец не жадае афармляць эксклюзіўны дагавор з канкрэтным рыэлтарам. У выніку агенты становяцца ахвярамі ўласнай некампэтэнтнасці, прапанова ёсць, попыту няма, а цэны проста шалёныя.

Паводле афіцыйных звестак, сярэдні заробак «чыстымі» ў краіне — каля 130 даляраў. Мінімальны кошт пакоя ў менскай камунальнай на гарадской ускраіне, недзе ў Заводскім раёне ці, напрыклад, у хрушчобах якой-небудзь «Розачкі», — 5 тыс. даляраў. Сярэднестатыстычнаму жыхару Беларусі даўдзецца зарабляць на такі мінімальны варыянт сталічнага жылля больш за тры гады, пры ўмове таго, што ён жыве ва ўласнай хаце, ня плаціць за камунальныя паслугі і корміцца са сваёй гаспадаркі. А ў пераважнай большасці выпадкаў нават пакою ў менскай камунальнай сярэдняму беларусу ня ўбачыць як сьвіньні неба.

Тады хто ж засяляецца ў новыя менскія кватэры? Паводле неафіцыйнай інфармацыі, ня менш за 60% зьдзелак прыпадае на розныя віды абмену. Часцей за ўсё гэта альбо абмен жылля з горшага на лепшае з даплатай, альбо пераезд з рэгіёнаў у Менск. Другі варыянт, нягледзячы на галечу беларускіх рэгіёнаў, дастаткова папулярны, бо звычайна вялікай вясковай сям'і ёсць што абмяняць на аднапакаёўку на ўскраіне Менску: людзі гатовы аддаць усё нажытае імі і продкамі, каб толькі вырвацца з вёскі і пачаць у сталіцы новае, як яны мяркуюць, жыццё.

Гарады-спадарожнікі ці гарады-паразыты?

Побач з рынкам жылля нерухомасці Менску апошнім часам сталі ўзнікаць міні-рынкі жылля менскіх прыгарадаў. Часцяком некаторыя населеныя пункты, якія ўжо неафіцыйна атрымалі статус спадарожнікаў сталіцы, немагчыма аднесці нават да бліжэйшай Меншчыны, ня тое што да прыгараднай зоны. Прыгарадамі звычайна лічыліся такія гарады й мястэчкі Менскага раёну, як Ждановічы, Заслаўе, Міханавічы, Калодзішчы, Гагава й г.д. Мястэчкі нахштальт Лашанаў, Самахвалавіч, Паперні, нягледзячы на прыналежнасць да Менскага раёну, ужо лічыліся ня вельмі прэстыжнымі месцамі жыцця. Цяпер сытуацыя рэзка змянілася.

Узлёт цэн на жыллё Менскага раёну пачаўся недзе з восені мінулага году. Відавочна, гэта было звязана з тым, што кошт жылля ў сталіцы ўжо дайшоў на той момант ня тое што да высокіх, а проста да абсурдных лічбаў. Для многіх, хто плянаваў пакупку жылля ў Менску або абмен на Менск, гэтая мара стала недаступнай. Таму ўвага патэнцыйных пакупнікоў пераклучылася на наваколле сталіцы.

У рэзультате адбылося некалькі змяненняў прэцэдэнтаў. Ждановічы, Калодзішчы, Сосны сталі фактычна лічыцца часткамі Менску. Нерухомасць Заслаўя й Гагава па цане наблізілася да менскай. Возьмем, напрыклад, Заслаўе. У ліпені—жніўні мінулага году яшчэ можна было набыць аднапакаёўку ў цэнтры гэтага гарадка за 12—13 тыс. даляраў. Цяпер жа столькі каштуе маласямейка ў Дзехнаўцы — на ўскраіне гораду. Сярод катэджнай нерухомасці пакуль яшчэ сустракаюцца варыянты недабудаваных «каробак», бывае, што нават з гатовым дахам, за 8—10 тыс. даляраў. Але гэта ўсё часова.

Наколькі адпавядаюць такія цэны, так бы мовіць, «рангу» населеных пунктаў? У тым жа самым Заслаўі ўзровень развіцця інфраструктуры ня вельмі высокі. У горадзе няма функцыянальнага рынку: на ім гандлююць пераважна кабардзіны і азэрбайджанцы. Ёсць толькі адзін пункт абмену валюты. Транспорт па горадзе ходзіць нерэгулярна. Асноўным спосабам транспартнай сувязі з Менскам застаецца электрычка. Аднак кошт жылля расьце.

Няцяжка здагадацца, што людзі купляюць жылло ў такіх гарадах, як Заслаўе, з разлікам на працу ў Менску. Для гэтага яны гатовыя кожную раніцу затрачваць на дарогу да месца працы гадзіну, калі ня болей. Для чалавека, які нарадзіўся й гадаваўся ў правінцыі, гэта раўназначна выхаду ў адкрыты космас. Між тым, людзі на працу ў Менск ездзяць ня толькі з Менскага раёну. Досыць папулярнай стала нерухомасць у Койданаўскім раёне — гарадах Койданава (Дзяржынск) і Фаніпаль. Нягледзячы на тое што электрычка ходзіць да Менску рэгулярна, а з Фаніпаль, напрыклад, ня менш рэгу-

.....

Мінімальны кошт пакою ў менскай камунальнай хрушчобах якой-небудзь «Розачкі» — 5 тыс. даляраў.

Ждановічы, Калодзішчы, Сосны сталі лічыцца часткамі Менску. Нерухомасць Заслаўя й Гагава па цане наблізілася да менскай. Мястэчкі нахштальт Лашанаў, Самахвалавіч, Паперні выйшлі на рынак.

У Маладэчанскім раёне рыэлтары лічаць нармальнымі вёскі з 5—10 кінутымі дамамі.

У краіне расьце прорва паміж эканамічна квітнеючай сталіцай ды парай буйных гарадоў і зонамі бяды ў рэгіёнах, дзе людзі ня маюць ні працы, ні заробкаў і адкуль хочучы вырвацца любой цаной.

Паводле некаторых ацэнак, без прапіскі ў Менску жывуць і працуюць да 200 тыс. чалавек.

Цана стандартнай аднапакаёўкі ў панэльным доме плошчай 33 кв. мэтры нават у самых далёкіх мікрараёнах сталіцы даўно пераваліла за 20 тыс. даляраў.

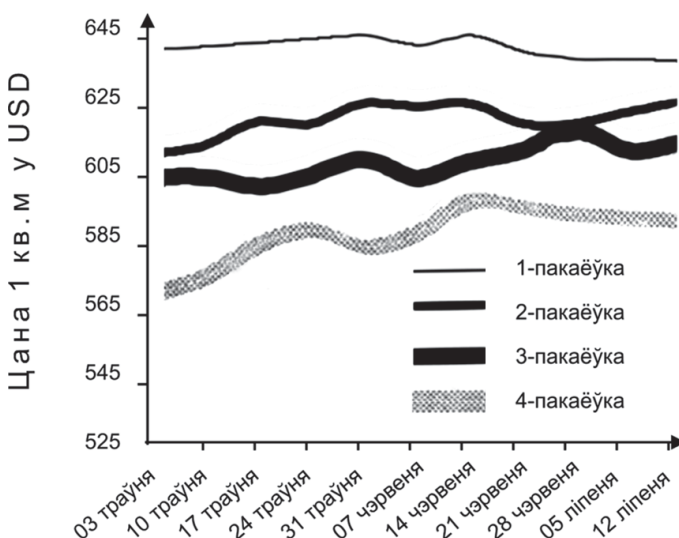
FOTO BY MEDIA.NET

лярна курсіруюць маршрутка, гэта ўсё ж ня Менск. Прапіска — ня менская, нумары тэлефонаў — ня менскія. Але жыхароў гэтых мясцін, якія працуюць у сталіцы, становіцца ўсё больш і больш, нягледзячы на дыскрымінацыйную палітыку менскіх уладаў. Тым жа тлумачацца высокія цэны на кватэры ў

Рудзенску і Дружным (Пушавіцкі раён). Як вядома, недалёка знаходзіцца Гагава (Менскі раён), дзе знайсці працу на фабрыцы нашата лягчэй, чым нават у Мар'інай Горцы.

Працяг на старонцы 11.

Динаміка змянення сярэдняй цаны прапановы 1 кв.м. агульнай плошчы 1—4-пакаёвых кватэраў у Менску за травень—чэрвень 2004 г.**

Колькасць пакояў	Сярэдняя цана кв.-ры, USD	Сяр. цана 1 кв.м. (*)
1	21461	635(-1)
2	29443	622(+3)
3	41259	613(+2)
4	47917	590(-1)

* — у параўн. з 5 ліпеня 2004 г.

** Паводле «Недвжимости Белоруссии».

Капіталісты з лычкамі

Мілья падрабязнасці зь непублічнага жыцця беларускага войска

«Дзедаўчына набыла вычварны эканамічны характар. Дзікі вайсковы капіталізм: у некаторых часьцях сяржанты звальняюцца, маючы ў кішэні неслабыя грошы. Дзедаўчыну фізычную тут прыціснулі з дапамогай цялеснага агляду ў лазні», — наш чытач Сямён Печанко за тры дні да дэмпбелю дзеліцца сваім досьведам тэрміновай службы.

Раней я пісаў у «НН» усё больш з тым, каб праз прыватныя абвесткі павіншаваць родных і блізкіх са сьвятамі. Ня будзе выключэньнем і гэты раз, але ў гэтым лісьце віншаваньні выступаць у ролі дапаўнення. Служыць засталася ўсяго некалькі дзён.

У адпачынку перабіраў леташнія «НН», складаў іх па нумарах і знайшоў вайсковыя лісты сп. Балахонава. Цікава было параўнаць свае адчуваньні і ўражаньні ад вайсковай службы з тым, пра што пісаў гомельскі карэспандэнт «НН». Дасьцёбкі засталіся нязвычайнымі — тыя ж зашытыя кішэні, тая ж забарона слова «можна» (толькі «дазвольце»). Хіба што сама дзедаўчына пачынае набываць вычварны эканамічны характар. Гэткі сабе дзікі вайсковы капіталізм: з «маладых» менш здэкуюцца маральна і фізычна, а больш наіскаюць на матэрыяльны характар узаемаадносін. У некаторых часьцях сяржанты звальняюцца, маючы ў кішэні неслабыя грошы. Быць сяржантам і не набыць цягам службы мабільу — проста грэх! Тая ж мабілька на Фоллошы — таксама крыніца заробкаў: хвіліна размовы з мамай, каханай дзяўчынай — 1000—1500, а то й болей рублёў.

Парваліся боты ці знаслася вопратка — мусіш зьвярнуцца да камандзіра аддзяленьня (бо ён твой непасрэдны начальнік, асабліва калі ты яшчэ «дух»), а ўжо ён праз знаёмца, што служыць на складзе, знойдзе табе за «добрыйя» грошы, не забіўшыся на сябе (часам камісійныя складаюць палову кошту), патрэбную рэч. І гэтак і ў Баранавічах, і ў Слоніме, і шмат дзе.

Рады за сябе і за тых, каму пашчасціла служыць у Наваградку. Тут дзедаўчыны амаль няма, а тое, што ёсьць, папросту сьмешнае ў параўнаньні з вялікімі часьцямі. Тут увогуле досыць мяккі рэжым службы. Адзін прапаршчык ахарактарызаваў наш полк як ваенізаваны п'янерлягер «Зорачка».

Але казаць пра тое, што дзедаўчына цалкам знікла ці перайшла ў «эканоміку», не даводзіцца: нам з

АНАТОЛЬ КЛЯШЧУК

зайдроснай рэгулярнасцю даводзяць пастановы вайсковага суду аб асуджэньні ваенаслужацых. У пера-

- Адна сьцяна казармы
- аздоблена выявамі
- ВКЛаўскай вайсковай
- вопраткі, а супрацьлеглая
- — партрэтамі расейскіх
- палкаводцаў і іх
- выказваньнямі, кшталту
- «умри, но ни шагу назад!».

важнай большасці асуджаюць за нестатутныя ўзаемаадносіны, на другім месцы — злоўжываньне алькаголем.

Найбольш «славіцца» нестатутнымі адносінамі пяхота ў вялікіх брыгадах (Слонім), што тлумачыцца сапраўды нялёгкай службай, адсутнасцю нармальнага ўмоў, рэгулярнага звальненняў і г.д. У гэтым пляне наваградзкая часць выглядае досыць прыстойна. А калі дадаць вельмі неблагуто сталеўку, то можна казаць, што служыць тут проста. Хоць ёсьць хлопцы, што вельмі сумуюць па дзедаўчыне і «мучацца»

ў гэтай «аранжарэі».

Полк наш невялікі. Дзедаўчыну тут прыціснулі некалькімі эфэктыўнымі мерамі. Кожную пятніцу ў лазні праводзіцца цялесны агляд: любая падазроная драпіна ці сіняк бяруцца на ўлік, што можа пацягнуць за сабой разбор. Як і любое праўленьне напружанасці ці агрэсіі ў дачыненні між салдатамі, заўважае афіцэрам ці прапаршчыкам. У часе караніну забаронены любыя кантакты з «маладымі», а любое зьявяжлівае дзеянне ці нават слова (кшталту «дух») таксама караюцца. Тым ня менш, інцыдэнты здараюцца, толькі яны носяць прыхаваны характар.

Іншы аспект, які цікавіў мяне, — правы Беларусчыны ў нашым войску. Пошук прымет таго, што беларусізацыя пачатку 90-х гадоў закрунула і войска, ня быў марным. Адно што часта даводзіцца сутыкацца з дзікім спалучэньнем расейскіх вайсковых традыцыяў і нашых уласных: адна сьцяна калідору аздоблена выявамі ВКЛаўскай вайсковай вопраткі, а супрацьлеглая — партрэтамі расейскіх палкаводцаў і іх выказваньнямі, кшталту «умри, но ни шагу назад!»: у кабінатах вайсковых начальнікаў малюнка Напалеона Орды (беларускія сядзібы) суседзяць з партрэтамі Суворова.

Часта сустракаюцца дзвюхмоўныя шыльды і плякаты — на прадуктовым складзе шыльда зь беларускамоўным надпісам вялікімі літарамі «Прадуктовы склад»: ашчадны прапар пашкадаваў фарбы ў 1995-м замалёўваць вялікі надпіс. А зроблены меншымі літарамі — «Міністэрства абароны РБ» — не паленаваўся абрусіць. Гэтак і плякаты ды стэнды з інфармацыяй пра герб, гімн, сьцяг. Усё, акрамя тэксту гімну і надпісу «Рэспубліка Беларусь» на «капусьце», — па-расей-

ску. У сталюцы на сценах зроблены надпісы па-беларуску, яны запрашаюць салдат «паспытаць капусты, курніку і кісялю».

Афіцыйная інфармацыя — на мове суседняй дзяржавы. Зімой, калі асноўны занятак салдатаў — несупыннае змаганьне са сьнегам, даводзілася чысьціць пляц рыдлёўкай з «Пагоняй». Гэтая фанэрка некалі ўпрыгожвала памяшканьне клубу. У вучэбным корпусе спальнае памяшканьне і цяпер аздоблена выявай гербу Наваградку і ВКЛаўскай «Пагоняй». Падчас працы з тэхнікай назіраў на кабінах аўтамабіляў сьляды вайсковай нацыянальнай сымболікі — літары МА і бел-чырвона-белы сьцяжок. Цяпер жа засталіся толькі драпіны, а новай сымболікі, дзякуй Богу, рукі ня дайшлі намалываць.

Што да людзей, то тут шмат што

- Войска дало мне
- знаёмства з цудоўнай
- дзяўчынай, а таксама
- сяброў. Што-што, а
- вайсковае сяброўства
- шмат мацнейшае за
- звычайнае.

залежыць ад узросту. Людзі больш сталага веку, асабліва рангам вышэй, выглядаюць абьякавымі да Беларусчыны, сярод іх шмат прыбышоў з краінаў былога Саюзу. Маладыя камандзіры больш прагматычныя, гнуткія і менш скаваныя ідэялягічна. Ад іх можна пачуць і знакі прыхільнасці да нацыянальнай сымболікі як гістарычна абгрунтаванай. Яны ўжо адчулі выгоду службы на Радзіме, у сваім войску.

Увогуле, вайскоўцы ёсьць вайс-

коўцы — ім патрэбен загад. Загадаюць любіць Радзіму, мову, сымболіку — будуць любіць; загадаюць не любіць Амэрыку, НАТО — загад ёсьць загад. А калі яшчэ нехта ўсупр'яз возьмецца вырашыць праблемы з матэрыяльнай базай, жыллём... Карацей, і тут эканоміка.

Чаму маладыя не жадаюць служыць? Асабіста ведаю людзей, якія б з радасцю пайшлі ў войска, каб там гарантывана абувалі ў берцы, апрапані ў бушлат, а не ў шынэль, у нармальную форму. Многіх адпалохвае «пяшчанка» — форма савецкага ўзору. Дый тэрмін 18 месяцаў завялікі. Для параўнаньня: у Славеніі, па-першае, служыць не абавязкова, ёсьць альтэрнатыва, а тэрмін абавязковай службы — 3 месяцы, далей, калі ёсьць жаданьне, — кантракт. За 3 месяцы маладога пацяшаць грамадзянаў аблавушкай, шынэлем, ня кажучы ўжо пра боты, якія хутка разношваюцца да неймаверных памераў, пра савецкую атрыбутыку.

На занятках па дзяржаўна-прававой падрыхтоўцы задаюць пытаньні пра апошнюю вайну: калі пачалася, калі скончылася, хто перамог, якія беларускія пісьменьнікі прысьвяцілі свае творы падзеям апошняй вайны? І чаго толькі ні пачуеш! Шмат хто ня ведае розніцы між сусветнай і вялікай айчыннай войнамі, а нехта назваў Быкава Іванам (!).

Што слухаюць у войску?

Пераважная большасьць знаходзіцца пад уплывам расейскай і часткова заходняй папсы, хоць многія ведаюць песьні «N.R.M.» і часам пя-

юць іх пад гітару (а гітом апошняга часу былі «Госьці» з «Каралёў раёну»). Усё ж бракуе ў нашым войску спэцыфічных вайсковых песень, якія б ахвотна пелі салдаты. І пяюць яны «Пора домой» «Сектора газа». Вось дзе поле дзей-

насьці для Вольскага і таварышаў! Трэба пісаць Крамбамбулю-мilitary! БТ глядзець можна прымусяць толькі загадам, бо астатні час пануе маскоўскі «Муз-ТВ». Ня хочучь салдаты глядзець весткі з палаткаў, хоць ты іх расстраляй.

